

БРОВДІ Аріадна Андріївна,
завідувач сектором Наукової бібліотеки
ДВНЗ “Ужгородський
національний університет”

ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ БІБЛОТЕЧНОЇ КОЛЕКЦІЇ “БІБЛОТЕКА ОЛЕНИ РУДЛОВЧАК”

УДК 027.7(477.87):025.355:004

У статті йдеться про створення та доєднання до загального електронного каталогу Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету електронного каталогу окремої бібліотечної колекції “Бібліотека Олени Рудловчак”, вченої, яка зробила вагомий внесок у дослідження історичного процесу, літератури, культури, освіти, етнографії, журналістики та історії церкви у карпатознавстві, була удостоєна звання почесного доктора наук Ужгородського національного університету (2001). Також в статті дається характеристика електронного каталогу колекції, його специфіка та роль інформаційних застосунків для сучасного користувача.

Ключові слова: *Олена Рудловчак, бібліотека Олени Рудловчак, Наукова бібліотека Ужгородського національного університету, електронний каталог, музей-колекція книг Олени Рудловчак.*

4 лютого 2019 року на базі філологічного факультету УжНУ пройшли Міжнародні наукові читання, присвячені 100-річчю від дня народження видатної вченої, дослідниці карпатознавства Олени Рудловчак. Бібліотека вченої та її архів за заповітом тепер належать Науковій бібліотеці УжНУ і зберігаються у музеї-бібліотеці, що знаходиться на філологічному факультеті. Весь фонд цієї бібліотечної колекції було занесено до електронного каталогу Наукової бібліотеки.

Рудловчак Олена Михайлівна (дів. прізвище Микита) (1919–2007) – відома дослідниця карпатського літературознавства, культурознавства, фольклорист, громадська діячка і педагог. О. Рудловчак народилася 1919 року в Мукачеві (Закарпатська область), згодом переїхала до Словаччини, де вийшла заміж за Андрія Рудловчака, основоположника українськомовного радіомовлення у Чехословаччині. Спочатку жила у Братиславі, а у 1948 році переїхала до Пряшева, де прожила до кінця життя.

Початкову і середню освіту Олена Рудловчак здобула в рідному місті, отримала диплом в учительській семінарії. Навчалася на юридичному факультеті Празького Карлового університету, закінчила філософський факультет Словацького університету у 1943 р. У 1960 – захистила кандидатську дисертацію “Олександр Духнович і його проза”, того ж року почала працювати викладачем на Пряшівському філософському факультеті Кошицького університету, на кафедрі української мови і літератури. При цій кафедрі з 1966 року Олена Михайлівна очолила Дослідний кабінет україністики, яким завідувала до 1984 року. Працювала в редакції газети “Пряшів”, із 1936 року співпрацювала зі Словацьким радіомовленням.

Олена Рудловчак була багатогранною творчою особистістю. Вона цікавилася літературою, історією, фольклором, етнографією та культурно-просвітницьким життям українського населення Закарпаття і Пряшівщини, порушувала питання історії театру, розвитку журналістики тощо. Чимало уваги приділила російсько-українським, чехословацько-українським і угорсько-українським культурним і літературним контактам. О. Рудловчак належить до найплідніших та оригінальних наукових дослідників-карпатознавців [4, с. 619].

У 1953 році Олена Михайлівна стала однією зі співзасновників журналу “Дукля”, в якому працювала у редколегії до 1968 року. У 1965 році О. М. Рудловчак у співавторстві з В. Л. Микитасем публікує антологію “Поети Закарпаття”, до якої входять твори закарпатських поетів від найдавніших часів до середини ХХ століття. У 1968 році було видано перший том зібрання творів О. Духновича, в якому була опублікована праця О. Рудловчак “Олександр Духнович. Життя і діяльність”. Дослідниця виступила першою у справі розробки відповідного типу видання, заклала стандарти археографічної, укладацької,

редакторської, коментаторської праці, на яку належить орієнтуватися її послідовникам [3, с. 57].

У 1964 р. у співавторстві Олени Рудловчак і Юрія Бачі виходить перша “Хрестоматія нової закарпатської української літератури”, а у 1976 і 1984 роках – “Хрестоматії закарпатської літератури ХІХ ст.”. 1981 року була опублікована монографія О. М. Рудловчак “Біля джерел сучасності”, у цей збірник увійшли кращі праці дослідниці. 25 січня 2001 року Олені Рудловчак було присвоєно звання “Почесний доктор наук” (Doktor Honoris Causa) Ужгородського національного університету за визначні досягнення в науці і заслуги в розвитку співробітництва між Пряшівським та Ужгородським університетами.

Та зупинимо свій погляд на унікальній колекції, якою стала приватна бібліотека Олени Рудловчак. У вересні 2013 року до Ужгородського національного університету надійшов лист від професора Миколи Мушинки (Словаччина), в якому він повідомляв, що донька Олени Рудловчак, Марія Дуфкова, виконуючи волю своєї матері, вирішила передати Ужгородському університету її бібліотеку та архів. Донька дослідниці й академік М. Мушинка передали університету бібліотеку, архів і деякі особисті речі дослідниці, висунувши вимогу – дотримання цілісності збереження бібліотеки вченої. Наукова бібліотека радо прийняла дарунок вченої, для цього на філологічному факультеті УжНУ була створена кімната-музей О. Рудловчак. Фонди колекції стали доступними для всіх науковців і студентів, а також для мешканців нашого міста, області та всіх бажаючих нею скористатися. Працівниками Наукової бібліотеки вишу під керівництвом Марії Медведь (директор книгозбірні) було проведено кропітку роботу над опрацюванням фонду, його описом, систематизацією та створенням електронного каталогу, який увійшов до загального каталогу бібліотеки.

О. Рудловчак у своєму заповіті виявила бажання, щоб її спадщина опинилася на Батьківщині. Це підтверджено її словами в одному з інтерв'ю: “У мене страшна проблема з архівом. Маю дуже цінні матеріали, багато мікрофільмів, які я робила в Москві, у Будапешті. І не знаю, кому це все передати. <...> На жаль, нині в Пряшеві нема дослідника-карпатознавця, який би міг продовжити цю справу. <...> Десь у глибині душі мрію, що дещо можна було б передати до Ужгорода. <...> треба привести до порядку архів. При цьому багато речей

можна винести ще на світло. Але це вже, напевно, вдасться зробити тільки на Закарпатті” [5].

Незважаючи на всі труднощі, мрія подвижниці на ниві науки здійснилася. Нині бібліотека, праці, архівні матеріали – джерело серйозних наукових досліджень, студентських і учнівських розвідок [6]. Разом із книгами та архівом до музею надійшли і деякі особисті речі Олени Михайлівни, які були виставлені в експозиції. Це і її письмовий стіл, за яким вона працювала над своїм науковим доробком, і друкарська машинка, і книжкова шафа, окуляри, лупа, і деякі сімейні фото. Працівники Наукової бібліотеки відтворили робочу обстановку вченої, де навіть квіти прикрашали її стіл, а тому відвідувачам музею видається – пані Олена просто вийшла на хвилинку [2, с.31].

Олена Михайлівна зробила вагомий внесок у дослідження історичного процесу, літератури, культури, освіти, етнографії, журналістики, фольклористики та історії церкви Закарпаття і Східної Словаччини. Вона є “цілою епохою у карпатознавстві” [1, с. 22]. Тому переоцінити її роль у розвитку наукового і навчального процесу Ужгородського національного університету важко. У своїй автобіографії дослідниця писала: “Про мою співпрацю з Ужгородським державним університетом та взагалі з закарпатськими дослідниками можна б написати книжку” [1, с. 119]. На даний час спадщина вченої продовжує служити науковим працівникам, викладачам та студентам УжНУ і слугуватиме наступним поколінням.

Електронний каталог Наукової бібліотеки УжНУ, по мірі надходження колекції Олени Рудловчак, поповнювався описами книг та часописів з приватної бібліотеки вченої і отримав власну бібліотечну базу “Книги Олени Рудловчак” [2, с. 31]. Бібліотекарі, опрацьовуючи кожне з видань, супроводжували його розширеною анотацією та придбували бібліографічні характеристики книг до каталогів під назвою “Персоналії”.

Бібліотечна колекція О. Рудловчак нараховує понад 4,5 тисяч примірників, серед них 47 книг, виданих у XIX столітті. Найдавніше видання – “Періодическое сочинение о успехах народного просвещения”, № 1 за 1803 рік, надруковане у Санкт-Петербурзі Імператорською Академією Наук. 670 книг з бібліотеки О. Рудловчак були опубліковані у першій половині XX ст. Колекцію складають книги, видані багатьма мовами. Це 2534 примірники українською мовою, 880 – російською,

409 – словацькою, 313 – угорською, а також чеською, німецькою, польською та іншими мовами. Колекція О. Рудловчак є унікальним зібранням, що містить у собі рідкісні видання, зокрема часописи.

Тематика літератури, що складає колекцію, також різноманітна: історія української та російської літератур, теорія літератури, українське та російське мовознавство, історія Закарпаття, історія церкви, зокрема на Закарпатті, художня література багатьма мовами, в тому числі багато творів закарпатських авторів, література, присвячена українсько-словацьким міжкультурним зв'язкам.

Використання електронного каталогу надає широкі можливості користувацькій аудиторії для отримання інформації, навігації та пошуку. Насамперед це спрощення та оперативність пошуку необхідної інформації. Користувач може здійснювати пошук літератури за темами, дисциплінами, ключовими словами, персоналіями. Не менш важливим є доступність електронного каталогу для віддаленого читача. Наразі фонди колекції “Бібліотека О. Рудловчак” може опрацьовувати користувач з будь-якого регіону України та світу. Інформація користувачеві може надаватися у зручній для нього формі (електронній чи друкованій) та режимі (online чи при безпосередньому відвідуванні користувачем бібліотеки).

Доступ до електронного каталогу бібліотеки Олени Рудловчак відкрито на WEB-сторінці бібліотеки та навіть виокремлено в окремий класифікатор “Бібліотека О. Рудловчак”, який дає повний перелік книг з цієї бібліотечної колекції.

Таким чином, спадщину видатної вченої, приєднану до фондів Наукової бібліотеки УжНУ, залучено до світових інформаційних ресурсів. Необмежений доступ до електронного каталогу через мережу Інтернет, надання можливості пошуку інформації у зручній для користувача час та місце роблять надбання О. Рудловчак доступним не тільки для науковців і студентів УжНУ, але й для всієї користувацької аудиторії у сучасному інформаційному просторі.

Джерела та література:

1. Закривидорога О., Ільченко Л., Падяк В. Олена Рудловчак : бібліографія праць та літопис життя. Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2001. 160 с.
2. Медведь М. Музей-колекція Олени Рудловчак. *Екзиль*. 2019. № 1. С. 30–31. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24330>
3. Олена Рудловчак. Збірник матеріалів Третіх наукових читань (3 лютого 2004 р.) / упоряд. В. В. Барчан. Ужгород : Діалог В, 2005. 108 с.

4. Хланта І. В. Літературне Закарпаття у XX столітті : біобібліогр. покажч. Ужгород : Закарпаття, 1995. 967 с.

5. Олена Рудловчак повертається додому. *Медіацентр УжНУ*. URL: http://pres.at.ua/news/olena_rudlovchak_povertaetsja_dodomu/2014-12-19-1906#sthash.aceQXPZ7.dpuf

6. На філологічному факультеті УжНУ організували IV Міжнародні наукові читання “Олена Рудловчак – науковець, педагог, журналіст”. *Медіацентр УжНУ*. URL: <https://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/na-filologichnomu-fakulteti-uzhnu-organizuvaly-naukovi-chytannya-olena-rudlovchak-naukovets-pedagog-zhurnalist/2019-02-04-29974>

ЭЛЕКТРОННЫЙ КАТАЛОГ БИБЛИОТЕЧНОЙ КОЛЛЕКЦИИ “БИБЛИОТЕКА ЕЛЕНА РУДЛОВЧАК”

А. А. Бровди

Аннотация

В статье речь идет о создании и присоединении к общему электронному каталогу Научной библиотеки Ужгородского национального университета электронного каталога отдельной библиотечной коллекции “Библиотека Елены Рудловчак”, ученой, которая сделала весомый вклад в исследование исторического процесса, литературы, культуры, образования, этнографии, журналистики и истории церкви в карпатоведении, была удостоена звания почетного доктора наук Ужгородского национального университета (2001). Также в статье дается характеристика электронного каталога коллекции, его специфика и роль информационных приложений для современных пользователей.

Ключевые слова: Елена Рудловчак, библиотека Елены Рудловчак, Научная библиотека Ужгородского национального университета, электронный каталог, музей-коллекция книг Елены Рудловчак.

ELECTRONIC CATALOG OF THE LIBRARY COLLECTION “OLENA RUDLOVCHAK LIBRARY”

A. Brovdi

Summary

The article deals with the creation and integration into the general electronic catalog of the Scientific Library of Uzhhorod National University of the electronic catalog of the separate library collection “Olena Rudlovchak Library”, a scholar who has made a significant contribution to the study of the historical process, literature, culture, education, ethnography, journalism and history of church in Carpatian Studies. She was awarded the title of Honorary Doctor of Sciences of Uzhhorod National University (2001). The article also describes the characteristics of the electronic catalog of the collection, its specificity and the role of information applications by modern users.

Key words: Olena Rudlovchak, Olena Rudlovchak Library, Scientific Library of Uzhhorod National University, electronic catalog, museum collection of Olena Rudlovchak's books.